ודלמא ע"י תערובת אימא וכן של שעורים וכן של כוסמין פת פת למה לי שמע מיניה לחלק: שבועה שלא אשתה ושתה משקין הרבה אינו חייב אלא אחת כו': בשלמא התם דאמרת מייתרא ליה פת פת לחיובא אלא הכא מאי הוה למימר דלמא למיפטר נפשיה ממשקין אחריני קאתי אמר רב פפא הכא במונחין לפניו עסקינן שהיה לו לומר שבועה שלא אשתה אלו ודלמא אלו הוא דלא שתינא אחריני שתינא אלא דאמר שבועה דלא שתינא כגון אלו דלמא כגון אלו דלא שתינא בציר מהכי וטפי מהכי שתינא אלא כגון דאמר שבועה שלא אשתה ממין אלו ודלמא מין אלו הוא דלא שתינא הא אינהו גופייהו שתינא אימא שלא אשתה אלו ומינייהו רב אחא בריה דרב איקא אמר [א]במסרהב בו חבירו עסקינן דאמר לו בוא ושתה עמי יין ושמן ודבש דהיה לו לומר שבועה שלא אשתה עמך יין ושמן ודבש למה לי לחייב על כל אחת ואחת [א]תנן התם תן לי חטין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי כלום אינו חייב אלא אחת שבועה שאין לך בידי חטין ושעורין וכוסמין חייב על כל אחת ואחת וא"ר יוחנן [ב]אפי' פרוטה מכולם מצטרפת פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר אפרטי מיחייב אכללי לא מיחייב וחד אמר אכללי נמי מיחייב הכא מאי אמר רבא הכי השתא התם מיחייב אכללא ומיחייב אפרטא דהא אי משתבע והדר משתבע מיחייב תרתי הכא אי סלקא דעתך איתא בכללא אפרטי אמאי מיחייב מושבע ועומד הוא: שבועה שלא אוכל וכו': הא גופא קשיא אמרת שבועה שלא אוכל ואכל אוכלין שאין ראוין לאכילה ושתה משקין שאין ראוין לשתיה פטור והדר תני שבועה שלא אוכל ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב מאי שנא רישא דפטור ומאי שנא סיפא דחייב הא לא קשיא רישא בסתם וסיפא במפרש נמי גופיה תיקשי [ג]אמאי מושבע מהר סיני הוא רב ושמואל ורבי יוחנן דאמרי [ג]בכולל דברים המותרין עם דברים האסורין וריש לקיש אמר אי אתה מוצא אלא אי [ד]במפרש חצי שיעור ואליבא דרבנן אי בסתם אליבא דרבי עקיבא דאמר אדם אוסר עצמו בכל שהוא בשלמא רבי יוחנן לא אמר כריש לקיש דמוקים לה למתניתין כדברי הכל אלא ר"ל מאי טעמא לא אמר כר' יוחנן אמר לך כי אמרינן איסור כולל

באיסור

ודלמא ע"י תערובה. אי אמר הכי הוה משמע שלא יאכל פת שיש בה כל המינין הללו בערבוביא אבל של כל מין ומין בפני עצמו יאכל: **הא אחרינא שפיגא.** ממין זה: **כגון אלו.** משמע ממין אלו: **דלמא.** אי אמר הכי הוי משמע כגון אלו כשיעור הזה: **הוה ליה למימר שבועה שלא אשתה עמך.** ולא צריך לפרש דכי אישתבע אמאי דמסרהבין בו אישתבע: **תנן התם.** גבי שבועת הפקדון: **פרוטה מכולן מצטרפת.** לחייבו על שבועה ולא על כל אחת ואחת אלא לחייבו אשם אחד: **פליגי רב אחא ורבינא.** בחייב על כל אחת ואחת דמתני' ובדרבי יוחנן. חד אמר מיחייב אפרט ולא מיחייב אכלל כלומר על כל אחת ואחת דתנן במתני' [לו:] שלש אשמות הן ולא ארבע דלא אמרינן שבועה שאין לך בידי חדא שבועה היא וכי הדר פירש חטים ושעורים וכוסמין לחלק הרי ארבעה הא לא אמרי' אלא שבועה שאין לך בידי אפרטי קאי וכי אמר רבי יוחנן פרוטה מכולם מצטרפת ארישא דמתניתין איתמר דקתני אינו חייב אלא אחת אבל סיפא מכל מין ומין חדא שבועה באנפי נפשה היא אי ליכא בכל מין שוה פרוטה לא מיחייב: **וחד אמר מיחייב אכללום ומיחייב אפרטי.** על כל אחת דקתני במתניתין ארבע אשמות הן כי אמר שבועה שאין לך בידי כלל כולן יחד וכי הדר פריש להו נשבע על כל מין ומין לבדו יש כאן ד' שבועות ומילתא דר' יוחנן קיימא בין ארישא דקתני אינו חייב אלא אחת בין אסיפא דקתני חייב על כל מין ומין ואשבועתא דכללא דאילו אג' שבועות דפרטא ליכא לאוקומה שהרי אין במין אחד שוה פרוטה ואנן כפירת ממון בעינן: **הכא מאי.** מי פליגי בה נמי רב אחא ורבינא במתני' לחייביה ד' חדא אשלא אוכל ותלתא אפירושא דפרטא: **מי מחית איניש נפשיה לפחות מכשיעור** לא גרסינן לה ושיבוש הוא: **דהא אי אישתבע והדר אישתבע מיחייב תרתי.** דכל שבעתא ושבעתא ממונא קא כפר ליה כדתנן בפ' שבועת הפקדון (לקמן לו:) השביע עליו ה' פעמים וכפר חייב על כל אחד ואחד הילכך כי נמי אמרי' שבועתא דכללא שבועתא באפי נפשה היא איכא לחיובא אשבועתא דפרטא אבל גבי שלא אוכל אי ס"ד איתא בכללא למיהוי שבועה באפי נפשה ואסר עצמו בכל המינין אפרטי תו מי מיחייב הרי כבר מושבע ועומד הוא עליהן ואין שבועה חלה על שבועה: **מאי שנא רישא כו'.** קס"ד נבילה וטריפה נמי אוכלין שאינן ראוין הן: **הא לא קשיא.** כלומר אם קושיא אחרת אין כאן זו יש לה תירוץ. וכן כל דוכתא דאיכא הא לא קשיא יש קושיא גדולה מזו: **בכולל.** שפירש ואמר שבועה שלא אוכל נבילות ושחוטות:

באיסור

במסרהב בו חבירו. ואינו אוסר עצמו אלא בשלו: **הכא** מי מחית נפשיה לפחות מכשיעור. בקונטרס פי' דל"ג ליה ושיבוש הוא אלא ה"ג מי מיחייב אכללי ופרטי ונראה דיש ליישבו מי מחית כו' וה"פ כלומר מי איכא למימר הכא גבי שבועת ביטוי דנוקי שבועה אכללא דפת חטין ושעורין וכוסמין לענין פחות מכשיעור דאם אכל מכל מין ומין פחות מכשיעור שיצטרפו דמסיק אדעתא דאי אכל שיעור אכילה מכולן שיתחייב דאיכוין לצירוף ואחשבה לאכילה פחות מכשיעור מכל מין ומין ומסיק הכי השתא התם דמצי למיחל אכללי ופרטי (א) דכי אישתבע והדר אישתבע חייל נמי אפחות מכשיעור מכל מין ומין אבל בשבועת ביטוי דלא מצי למיחל אכללי ופרטי כשיעור שלם אין לנו לומר דנתכוין אכללי גם לענין צירוף: **רישא** בסתם וסיפא במפרש. קצת תימה כיון דרישא וסיפא איירי בנבילה וטריפה מ"ש דרישא נקט אוכלין שאינן ראוין ובסיפא נקט נבילה וטריפה: **בכולל** דברים המותרים עם דברים האסורין. אין להקשות דלוקי כולה במפרש ורישא בשאינו כולל דברים האסורים עם דברים המותרים דהא משמע דוקא אכל אוכלין שאינן ראוין פטור אבל ראוין חייב: **דמוקי** לה כדברי הכל. אף על גב דאיכא תנאי דלית להו איסור כולל בהא לא חיישינן כיון דלא מיתנו במתני' ועוד דאין לחוש במאי דאיכא תנאי דלית להו איסור כולל כיון דבהדיא פליג ר"ש מהאי טעמא דלית ליה איסור כולל וא"ת ולוקמי במפרש וד"ה וי"ל דאי במפרש לא מיתוקמא מתניתין כרבי עקיבא דמשמע הא סתם פטור וא"ת לימא דהיינו טעמא דלא אמר כר"ל משום דר' יוחנן סבר (יומא עג:) חצי שיעור אסור מן התורה ובכל שהוא נמי מושבע ועומד הוא וי"ל כיון דליכא אלא איסור בעלמא לאו מושבע ועומד חשיב ליה כדפ"לד אע"ג דאין איסור לאו חייל על איסור עשה דהא לקמן (דף כה.) פריך אלימא מתנה לעני מושבע ועומד מהר סיני הוא דכתיב נתן תתן לו ואמר נמי בפרק אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פג.) מנין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שאינו במיתה שנאמר ומתו בו כי יחללוהו פרט לזו שמחוללת ועומדת ומפרש בפרק כל הבשר (חולין דף קיג:) דטעמא משום דאין איסור חל על איסור אע"ג דבתרומה טמאה אין בה אלא איסור עשה מ"מ חצי שיעור דליכא אפי' עשה אלא איסור בעלמא לא חשיב מושבע ועומד ועוד דמצי לאוקמי שלא כדרך הגמ' דאין אסור אלא מדרבנן כמו חצי שיעור לר"ל וזה הפירוש נראה יותר דלפירוש קמא קשיא דמ"מ (ב) הכי המ"ל דלא אמר כר"ל כיון דסבר דחצי שיעור אסור מן התורה לא משכחת לה הן ולאו דהיכי מישתבע שאוכל חצי שיעור הא מושבע ועומד מהר סיני הוא:

באיסור

עין משפט נר מצוה

מא א מיי' פ"ד מהל' שבועות הלכה ח סמג לאוין רמא:
מב ב מיי' פ"ה שם הלכה י סמג שם טוש"ע יו"ד סימן רלח סעיף ו:
מג ג מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם ס"ד:

מסורת הש"ס

א) לקמן לו:, ב) נ"י שם לח., ג) [לעיל כא. כב:], ד) [כב: ד"ה אהיתרא],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה הכא וכו' אכללי ופרטי כי כל"ל ואות ד' נמחק: (ב) ד"ה דמוקי וכו' דמכל מקום היכי הוה מצי למימר כר"ל כיון כצ"ל:

רבינו חננאל

פת פת למה לי לחיובי נפשיה אכל חדא: שבועה שלא אשתה ושתה משקין הרבה אינו חייב אלא אחת. שבועה שלא אשתה יין ושמן ודבש חייב על כל אחת ואחת. בשלמא התם אייתר ליה פת פת לחיובי אכל חדא וחדא [כו']. ופריק רב הכא במונחין לפניו עסקינן. ואסיקנא הוה ליה למימר שבועה שלא אשתה אלו ומינייהו יין ושמן ודבש למה לי לחיובי אכל חדא וחדא אי נמי במסרב בו חברו ואומר לו בא שתה עמי יין ושמן ודבש הוה ליה למימר שבועה שלא אשתה [עמך] יין ושמן ודבש למה לי לחייב על כל אחד ואחד. תנן בפירקין דלקמן תן לי חטים ושעורין וכוסמין שיש לי בידך. שבועה שאין לך בידי אינו חיב אלא אחת. שבועה שאין לך בידי חטים ושעורין וכוסמין חייב על כל אחת ואחת. וא"ר יוחנן פרוטה מכולם מצטרפת. פי' אפילו אין לו בידו מן חטין שעורין וכוסמין מכולן [אלא] שוה פרוטה מצטרפין וחייב. ופליגו בה רב אחא ורבינא חד אמר אפרטי מיחייב. פי' חייב ג' חטאות אחת על החיטין ואחת על השעורין ואחת על כוסמין. וחד אמר אכללי נמי מיחייב. פי' אהא נמי דתנן שבועה שאין לך בידי והוא כלל ואח"כ פרט חטין ושעורין וכוסמין הרי ארבע חדא דכללא ותלתא דפרטי. הכא מאי מי מחית איניש נפשיה לפחות מכשיעור ומחייב אשבועה דכללא נמי בהני דפרטי אי לא. ומשני רבא הכי השתא התם גבי טוען בחברו איתא לשבועה בכללי. ומגו דיכול להודות אפילו אחר שבועתו איתא נמי לשבועתו בתר הכי בפרטי. ומשום הכי מיחייב אכללי ואפרטי. אבל הכא גבי אוסר עצמו כשבועה אי ס"ד איתא לשבועתו בכללי וכיון דאמר שבועה שלא אוכל איתסר באכילה דכל פת הויא ליה כנבילה. כי הדר פריט פת חטין פת שעורין פת כוסמין אמאי חייב. מי חיילא עליה שבועה מושבע ועומד הוא. אלא הכא ודאי אפרטי מיחייב אכללי לא מיחייב: מתני' שבועה שלא אוכל ואכל אוכלין שאין ראויין (שהוא) פטור כו'. אקשי' מאי שנא רישא באוכלין ומשקין שאינן ראויין שהוא פטור ומאי שנא סיפא גבי נבילות וטריפות שחייב. ואוקימנא רישא בסתם דדעתיה אמידי דראוי לאכילה. סיפא במפרש שבועתו שלא יאכל נבילות וטריפות. ואקשינן אמאי חייב אנבילות וביוצא בהן מושבע הוא עליהן מהר סיני. ואין שבועה חלה על שבועה. ופריק ר' יוחנן בכולל דברים המותרין עם דברים האסורין. כגון מי שנשבע שלא יאכל תמרים ונבילות וטריפות וכיוצא בהן. ומוקים לה למתני' כדברי הכל. וריש לקיש אמר אי אתה מוצא להעמיד משנתנו אלא אי במפרש פחות מכזית ואליבא דרבנן. אי בסתם ואליבא דר' עקיבא דאמר אדם אוסר עצמו בכל שהוא. אבל בכולל לא. דכי אמרינן איסור כולל כגון יוה"כ שאוסר בכלל כל מאכל מותר ואסור.

מוסף רש"י

במסרהב. מפציר (סוטה יג: ע"ש). **אפילו פרוטה מכולם מצטרפת.** אם אין לו עליו מכולן אלא שוה פרוטה, מצטרפין לחייבו (לקמן לח.). **פליגי בה רב אחא ורבינא.** במתני' ובמילתיה דר' יוחנן, **חד אמר אפרטי מיחייב.** חייב על כל אחת ואחת דקתני מתני' חייב שלש קאמר, חדא אחטין וחדא אשעורין וחדא אכוסמין, ארבעה לא מחייבין ליה למימר שבועה שאין לך בידי חדא שבועה כלפי נפשה היא, שכלל בה אין לך בידי כלום ותור ופרט לא חטין ולא כוסמין ולא שעורין, אלא פרטא פירושא דשבועה שאין לך בידי הוא, וכי אמר ר' יוחנן פרוטה מכולן מצטרפת, לאו אסיפא דמתני' דחייב ליה על כל אחת ואחת קאי, דכיון דכל חדא וחדא כלפי נפשה הוא לא מצטרפי, אלא ארישא, אמר שבועה שאין לך בידי אינו חייב אלא אחת, פרוטה מכולן מצטרפת לאותה שבועה דהא חדא היא (שם). **אכללי נמי מיחייב.** חייב על כל אחת ואחת דקתני מתני' ד' נינהו, חדא אכללא וחדא דפרטא, ודר' יוחנן אסיפא נמי קיימא ואשבועתא דכללא ומיחייב מיהא חדא (שם). **אמאי מושבע מהר סיני הוא.** והוה ליה נשבע לקיים את המצוה (יומא עג:). **בכולל דברים המותרין כו'.** שבועה שלא אוכל לא בשר שחוטה ולא בשר נבילה, דמגו דחיילא אהיתרא חיילא נמי אאיסורא, ור"ש פוטר דלית ליה איסור כולל ולא אמרינן מיגו (שם). כלומר אם היה נשבע על הנבילות לבדן לא היתה שבועה חלה, אבל זה שאמר לא אוכל סתם כלל דברים המותרין והאסורין יחד, ומיגו דחיילא שבועה על המותרין חיילא נמי אדברים אסורין באיסור שבועה, ור"ש לית ליה איסור חל על איסור אפילו על ידי כולל (לעיל כא:). **אי אתה מוצא.** סיפא חייב קרבן שבועה על הנבילה אם אוכל כזית שהוא מושבע עליו מהר סיני, אלא כשאוכל חצי שיעור שאינו מושבע עליו מסיני ובשבועתו נאסר עליו (יומא שם ובעיני לעיל שם). **אלא אי במפרש חצי שיעור.** לא אוכל אפילו חצי שיעור, **ואליבא דרבנן.** דלאמרי דהנשבע שלא אוכל סתם אוסר עצמו בכשיעור, **אי בסתם.** תלית לאוקמה ומיהו כשאכל לא אכל אלא חצי שיעור, שאינו מושבע עליו מסיני ועל ידי שבועה שלא אוכל סתם נאסר בו, **אליבא דר' עקיבא.** דלאמר אדם הנשבע שלא אוכל סתם אוסר עצמו בכל שהוא, הלכך הא דקתני חייב, לר' רבנן סבירא ליה מוקמינן ליה במפרש ואי כר"ש סבירא ליה מוקמינן ליה אפילו בסתם, ור"ש פוטר, ר"ש לטעמיה דלאמר בכל שהוא נמי מושבע מסיני הוא (יומא עד.).